

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 76/2023-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Ivetou Rajtákovou, advokátkou, Štúrova 20, Košice, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cpr 1/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cpr 1/2018 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cpr 1/2018 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume **2 500 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **758,53 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cpr 1/2018 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní a uložil mu povinnosť zaplatiť sťažovateľovi finančné zadostučinenie vo výške 6 000 eur, ako aj trovy konania v plnej výške.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 76/2023-12 zo 7. februára 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 20. septembra 2018 žalobu o náhradu škody spôsobenú nezákonným rozhodnutím Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. O podanej žalobe okresný súd do podania ústavnej sťažnosti nerozhodol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania, pričom poukázal na to, že posledný procesný úkon uskutočnil okresný súd 31. decembra 2019, keď bola sťažovateľovi doručená duplika žalovaného. Sťažovateľ si nie je vedomý akéhokoľvek dôvodu, ktorý by mohol podnietiť taký hrubý zásah do jeho ústavou garantovaného práva na konanie bez zbytočných prieťahov. Okresný súd počas doby 4 rokov a 3 mesiacov vykonal výlučne úkony rýdzo administratívnej a mechanickej povahy spočívajúce vo vyzvaní sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku a doručovaní písomných vyjadrení stranám konania navzájom.

5. Sťažovateľ taktiež uviedol, že v spore dosiaľ nebolo nariadené pojednávanie či vykonané dokazovanie. Okresný súd už tri roky nevykonáva akúkoľvek aktivitu, ktorá by viedla k meritérnemu rozhodnutiu a právoplatnému skončeniu konania. Napadnuté konanie sa fakticky nachádza v rovnakom stave, v akom bolo po podaní žaloby sťažovateľom pred štyrmi rokmi a tromi mesiacmi. Je preto absolútne nesporné, že okresný súd si v žiadnom prípade neplní svoju úlohu odstránenia stavu právnej neistoty a prejednanie veci bez zbytočných prieťahov.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení nečinnosť okresného súdu v napadnutom konaní odôvodnil najmä nadmernou zaťaženosťou okresného súdu. Nezanedbateľným faktorom vplývajúcim na celkovú dĺžku konania je fluktuácia zamestnancov okresného súdu, a to na všetkých pracovných pozíciách vrátane sudcov, v dôsledku čoho opakovane dochádza k prerozdeľovaniu spisov z oddelení odchádzajúcich sudcov medzi sudcov, ktorí zotrávajú v pôsobení na okresnom súde, a ich následnému preťažovaniu nutnosťou vybavovania aj spisov, ktoré im pôvodne nepatrili. Zároveň poukázal na skutočnosť, že v súvislosti s personálnou preťaženosťou okresného súdu opakovane žiadal Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky o riešenie danej situácie.

7. K veci sa vyjadril aj zákonný sudca, ktorý v podstatnom uviedol, že je zákonným sudcom v danej veci od októbra 2021, pričom sa domnieval, že vyšší súdny úradník vo veci vykonáva procesné úkony spojené s prípravou pojednávania. Spis mu bol predložený až v súvislosti s podanou ústavnou sťažnosťou, keď zistil, že napriek skutočnosti, že predošlý zákonný sudca dal pokyn na predloženie spisu, tento mu predložený nebol. Zároveň poukázal na dlhodobú preťaženosť súdneho oddelenia a uviedol, že vo veci je naplánované pojednávanie. Svoje vyjadrenie ukončil tým, že chápe nespokojnosť sťažovateľa, no zároveň je toho názoru, že v predmetnej veci stačilo napísať urgenciu, resp. sťažnosť na prietahy predsedovi súdu a nebolo potrebné vec riešiť hneď podaním ústavnej sťažnosti.

III.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ vo svojej replike v súvislosti s vyjadrením predsedu okresného súdu poukázal na judikatúru ústavného súdu týkajúcu sa nadmernej zaťaženia súdov a personálneho nedostatku sudcov a pracovníkov súdov. Zároveň konštatoval, že spomínané okolnosti nemôžu mať za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. V súvislosti s vyjadrením zákonného sudcu a jeho argumentom týkajúcim sa využitia sťažnosti na prietahy predsedovi súdu sťažovateľ vyjadril znepokojenie nad tým, že si zákonný sudca neuvedomuje vážnosť situácie a jej dopad na sťažovateľa. Zároveň poukázal na judikatúru ústavného súdu, z ktorej vyplýva, že sťažnosť na prietahy predsedovi súdu nie je považovaná za účinný prostriedok nápravy. Nadväzujúc na uvedené, sťažovateľ uviedol, že trvá na podanej ústavnej sťažnosti v celom rozsahu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nekonaní okresného súdu v napadnutom konaní.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

12. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd uvádza, že v napadnutom konaní sa rieši otázka náhrady škody spôsobenej pri výkone verejnej moci. Táto agenda je súčasťou

štandardnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov a nemožno ju považovať za právne ani fakticky zložitú.

13. K správaniu sťažovateľa ústavný súd uvádza, že zo spisu okresného súdu neidentifikoval skutočnosť týkajúcu sa správania sťažovateľa v priebehu konania, ktorá by mala za následok vznik zbytočných prietáhov v napadnutom konaní.

14. Pri hodnotení postupu okresného súdu ústavný súd už na úvod konštatuje, že nemožno ospravedlniť skutočnosť, že posledné procesné úkony súdu boli vykonané v roku 2019. Ústavnému súdu je známe, že okresný súd je dlhodobo personálne poddimenzovaný, avšak prietahy v konaní nemožno ospravedlniť všeobecne známou preťaženosťou sudcov ani množstvom procesných úkonov sudcu; je totiž vecou štátu, aby organizoval svoje súdnictvo tak, aby princípy súdnictva zakotvené v ústave i dohovore boli rešpektované, a prípadné nedostatky v tomto smere nemôžu ísť na ťarchu občanov, ktorí od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv v primeranej dobe. Nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na tento účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (m. m. IV. ÚS 337/2018).

15. Ústavný súd zároveň pripomína, že aj ESLP v minulosti opakovane konštatoval, že sťažnosť predsedovi súdu na prietahy v konaní nepovažuje za účinný prostriedok nápravy (pozri napr. rozsudok Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, rozsudok Bednár proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013). Faktom je, že nie je úlohou strán konania dohliadať na plynulosť konaní na všeobecných súdoch, no je úlohou konajúcich súdov zabezpečiť splnenie tejto samozrejmej povinnosti bez toho, aby na jej prípadné nedodržiavanie museli byť upozorňované.

16. Nadväzujúc na už uvedené, ústavný súd rozhodol, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

17. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Vzhľadom na to, že okresný súd vo veci stále právoplatne nerozhodol, ústavný súd mu prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (výrok 2).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

18. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

19. V prerokúvanom prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia, pričom v okolnostiach danej veci ústavný súd považuje za primerané priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 2 500 eur, ktoré bude povinný uhradiť okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3). V prevyšujúcej časti návrhu s'ťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd nevyhoviel (výrok 5).

VI. Trovy konania

20. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi náhradu trov konania v sume 758,53 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej s'ťažnosti a replika s'ťažovateľa, pričom 2 úkony právnej služby boli vykonané v roku 2022 a 1 úkon v roku 2023) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2022 v sume 193,83 eur a za rok 2023 v sume 208,67 (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2022 v sume 11,63 eur a za rok 2023 v sume 12,52 (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 758,53 eur vrátane dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), keďže právna zástupkyňa s'ťažovateľa je platcom DPH. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania s'ťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. marca 2023

**Miroslav Duriš
predseda senátu**